

REMANIFESTACIÓ, PROTESTA, CONCERT I CONTRAPUNT

Del diari que en Fernando Cranes redactà cuidadosament durant la seva estada com a regidor d'Ells, n'extraïem aquestes perles.

Els nostres funcionaris van estar d'assemblea tot el matí a la sala de plens per decidir si es sumaven solidàriament a la manifestació que havia autoritzat el Govern Civil, però que havíem convocat nosaltres, contra la Forja i contra l'actuació de la policia, més això segon que allò primer, murmuren els maliciosos, perquè si no haguessin ficat la porra pel cul d'en Galtones, obert el cap a en Valle i lesionat no sé quants regidors, no l'hauríem convocada. UGT i Comissions eren partidàries de manifestar-se. Com que els seus partits manaven... Els independents —sindicats esquàlids sense un partit al darrere— i els de la CNT —aquests sempre donant pel sac a contrapèl— eren partidaris de no manifestar-se. Fer-ho significava donar suport al consistori municipal, significava beneir-ne la política amb la qual es sentien disconformes, sobretot la CNT. Ells estaven per sobre de minúcies i vel·leïtats. Pal més, pal menys, vull dir pam més, pam menys, entre una autoritat municipal i una autoritat governativa, quina diferència hi ha? I tampoc no n'hi havia hagut per a tant, continuava dient, que gossos amb gossos no es mosseguen, tornant a allò que si només s'hagués ferit el poble, aquesta protesta no s'hauria convocat. Com ho explicava jo a en Daniel: sóc novel·lista i invento relats i deixo volar la imaginació, però sóc incapaç d'idear tantes subtileeses d'aquest tipus.

Cap a les vuit de la tarda vam anar en manifestació. El mateix itinerari que l'anterior: Forja-Ajuntament. Una llarga pancarta encapçalava la mani. Encara que no pesava, es feien esforços agosarats per portar-la. Al centre hi caminaven en Ramiro i en Ferrer. L'agafaven també altres regidors. En Valle lluia un nyanyo al cap. Una creu d'esperadrap el feia destacar. En Jordi Valle, més líder *coco* que regidor, vestia un jersei a l'estil Camacho. En tenia una dotzena. Enganxats a la pancarta, també dels nostres, vaig observar-hi en Rufino Riz i la Joana Linares i, en un extrem del llençol, mig desplaçat,

difuminant-se, en Joan Ray. A l'altra ala, la Pepa, en Sastre..., els del grup socialista. Un dels engarfiats a la pancarta, desesperadament exhibicionista, era en Migueli. És a la corda fluixa. El nostre grup el vol depurar per un tripijoc que s'ha descobert. Tots els mèrits li semblen pocs a fi de tornar a ficar el cul a l'Ajuntament davant la destitució imminent.

En Galtones caminava davant de tothom, com a organitzador del sarau, i ens manava que avancéssim o que paréssim.

Diluïts entre la multitud vaig veure en Sala, l'Argulagué i uns quants regidors més. Pocs.

Un camionàs carregat de manifestants tancava la processó. Tocava el clàxon sense parar. No va descansar ni un moment. Es bramaven moltes coses: "Fora fums". Et venien ganes de cridar: "Fora el camió!" o "Forja sí, camió no!".

Igualment, tota l'estona, com un degoteig incessant, amb una falta d'imaginació digna d'estudi, la jaculatòria d'*el pueblo unido jamás será vencido*, com qui resa el rosari. Sinistrament content comprovaves que la realitat era ben al contrari —muntar aquella manifestació havia costat Déu i ajuda—: *Nunca unido, siempre vencido*.

Trobaves coneguts sense parar. Et saludaven o et donaven conversa altres que no coneixies. Tu feies veure que sí. Les pancartes pertanyien a sindicats, partits, partidets de pa sucats amb oli i entitats. Un paio portava posada una màscara antigàs. Un altre es cobria amb un paraigua de colors.

Vaig fer petar la xerrada amb una assistent social que va tenir mossèn Andrés Riera al polígon Martinella —fa pocs mesos que va morir, el mossèn; recordo el disgust impressionant d'en Blasco, que m'havia vingut a veure— i que la tenim a l'Ajuntament amb la Rosa Bernat. Fa anys vaig passar-hi una tarda preciosa. S'havien celebrat d'amagat unes trobades laboralistes de tipus subversiu organitzades per Alfonso Carlos Comín en una escola de la Sagrera. Havia arribat gent d'altres indrets d'Espanya. Destacaven, per la seva personalitat, dos andalusos, un que es deia Caamaño, de Jerez de la Frontera, que més tard m'havia de trobar al Congrés, ell de diputat, jo de senador, i un altre de Lebrija. El de Lebrija, quan fèiem les autopresentacions a les reunions d'estudi, aixecava la manassa i deia: *Represento al campo andaluz*. Tot tenia un aire agitadament romàntic i revolucionari. La policia anava boja intentant localitzar el lloc d'aquestes trobades. Era una policia d'opereta, efectiva només per la seva crueltat. Descobria les trobades quan les trobades ja s'havien realitzat. Ens havíem organitzat per allotjar cadascú un dels camarades que havien vingut de fora i aquesta assistent social de la qual, curiosament, mai no m'acabo d'aprendre el nom, havia allotjat a casa seva en Caamaño, i jo, en Lebrija, i el dia que van marxar els vam anar a acomiadar a l'estació de França. Després, ella i jo vam passejar pel parc, lentament, parlant sense parar, en un ambient de tardor gris, bellíssim. Ella, aleshores

soltera, era gràcil, primeta. Ara estava casada, grassona, rotunda. Continua simpàtica, riallera, i encara, per mi, amb aquella misteriosa atracció que vaig sentir plenament en aquella tarda llunyana nostàlgicament meravellosa. Em va parlar de la mort d'Andrés Riera. Se'n va assabentar amb retard i no va poder assistir a l'enterrament. L'Andrés la va influir beneficiosament quan el va conèixer. Mentre parlàvem —l'hauria petonejada de bona gana; té els llavis molsudets, no com la Guiomar, que els té finets—, el rebombori prosseguia al nostre voltant: crits, eslògans, consignes, rebles, punys alçats, i el persistent clàxon del camió pollós.

La plaça de l'Ajuntament va quedar virtualment ocupada. Des de la balconada es van celebrar els mítings. Per un racó d'aquest balcó, en Migueli treia el cap com podia. La Lola també hi era. Té vocació de reina Sofia. I el periodista Parcelas, corresponsal del *Diario de Barcelona* a Ells, encara que, ara, el *Diario de Barcelona* ja no surt (que feixista que era!, val més que no aparegui). Me'n vaig desentendre.

En una cantonada de la plaça hi lluia, més cridanera que cap altra, l'única pancarta de la CNT. La seva blancor ressaltava sobre de la resta de les pancartes. Semblava que l'haguessin rentada amb algun detergent dels de la televisió. “El fum de la Forja no simbolitza el treball, sinó l'asfíxia de l'esclavitud”. Els anarquistes sempre eren literàriament genials. Els meus pensaments maleïts afegien: “Netegi el seu fum amb PUM”. PUM podia ser una organització. O un partit: Partit Unitari Marxista. També hi havia la pancarta de torn de la MCC. I les incondicionals del PSUC, PSC, CCOO i UGT... En faltaven moltes que havien onejat altres vegades, les dels més extremistes que la CNT i que la MCC, i les sigles escatològiques i estranyes. Els enunciats de les incondicionals mancaven d'imaginació: “Fora la Forja”, “Fora sorolls”, “Fora contaminació...”. Si no hagués existit la paraula “fora”, s'haurien quedat muts i analfabets.

En Daniel m'explicà que havia pagat a la Guiomar els dies que havia treballat el juliol i la liquidació corresponent; hi havia estat parlant i l'havia convençuda de la seva falta de raó; ella pensava que els de CNT ja no ens empastifarien més de pintades; li havia explicat el meu intent de defensar-la en el Consell d'Administració malgrat les pintades. La Guiomar s'havia posat vermella.

Em vaig colar al bar Pa i Trago, davant de l'Ajuntament. Em saludava la gent que hi entrava a prendre alguna cosa. Parlàvem. Em convidaven. El rebombori dels oradors arribava fins allà. No s'entenia el que deien.

Vaig tornar a fora. La Lola continuava al balcó municipal. Tot ho aplaudia. Era com una autoritat més. Per la carxofa del micro hi grallava un de la MCC. Ho feia en nom d'una associació de veïns que s'havia adherit a la marxa, la del barri de Sant Rafael. Els d'aquest partit són presents a tot arreu, com l'Esperit

Sant. S'apunten a la gresca per tal de poder deixar anar reverberacions dissolvents. Les sigles signifiquen: Maregem i Confonem amb Compte. En Gumersindo, de Can Terra, reia del seu propi acudit, mentre em mormolava: són set, però són com la salmonel·la, que contagien.

En “Maregem i Confonem” va parlar molta estona. Tenia una veu gangosa, monorítmica, cadenciosa, de pujades i baixades, una muntanya russa. La gent el corejava. Va demanar la dimissió del governador. I tothom: dimissió, dimissió, a més de certes perles que rimaven amb dimissió: cabró, mamó, gigoló... Carregà contra la Generalitat. Al president, el feia accionista de la Forja. I la gentada, amb el polze, *kaputt*, cap avall, cridà alguns “mori!”. Va arremetre contra la policia. I la massa: dissolució cossos repressius. Va criticar la labor i gestió de l’Ajuntament: encara que aquell dia es comportava mitjanament bé, abans no. Aplaudiment. En fi, que en nom de la democràcia et caçaven amb les teves pròpies armes, te les convertien en trampes i paranys. Notaves que feies l’imbècil.

Va parlar un paio del comitè de treballadors d’empresa de la Forja. Amb poca traça.

En Farrés va centrar la qüestió amb serenitat.

En Ramiro tancà l’acte amb força.

Va haver-hi aplaudiments per a tothom.

Els de la Forja, sense estar contents —més ben dit, sense estar saturats— del tot amb els resultats de la protesta, prossegueiren, de tornada cap al seu barri sota el mateix ritme de manifesta manifestació. Jo, que anava cap a l’església de Començana, els vaig seguir una bona estona —fèiem la mateixa ruta—; el camió havia desaparegut; l’altaveu d’un dels cotxes anava perdent gas i la gent anava desertant.

Tal com explicava ahir, em vaig acostar a l’església de Començana, una ermita al cor de la ciutat. No em pensava que el trajecte fos tan llarg. Em vaig cansar de caminar. Celebraven el primer centenari de la restauració de la vida parroquial. Així constava en el programa. El rector m’havia vingut a veure. Li havíem regalat unes quantes reproduccions antigues sobre la seva ermita que teníem a l’arxiu del Museu de la Ciutat i li havíem subvencionat els programes de mà del concert al qual em disposava a assistir. M’havien demanat que ho fes, no a títol particular, sinó com a regidor de Cultura. A més d’escoltar el concert coral, m’havien demanat que visités l’exposició que s’havia preparat sobre la història de l’ermita de Santa Engràcia de Començana. La vam visitar: unes quantes fotografies —les nostres del museu i d’altres que no sé d’on les havien tretes; ens n’havien de regalar còpies— i unes doctes explicacions de tipus històric clavades en uns panells. La primera part del concert va ser a càrrec de la Coral Tantarantan. Es va fer a la capella romànica. L’acústica era

sensacional: amplificadora, i al mateix temps recollida. Els homes anaven de negre i corbatí; elles, de llarg i de blanc. Van interpretar *Vós sou Senyor* de Johann S. Bach; *Marian Matre: Llibre Vermell de Montserrat*; *Gloria Patri*, del Misteri d'Elx; *Amor que tens ma vida*, anònim; *Din dirindin: Cançoner de Palau*; *¡Ay! linda amiga*, anònim, i *Turdión*, anònim. Cantaven com un àngel. Notaves que, després d'un dia tan atrafegat, la música et relaxava. Em sentia en calma, assossegat, ple d'enyorances religioses.

A la segona part va actuar el cor Braca Baruh, de Belgrad, Iugoslàvia. Cantaren divinament. Van mantenir electritzats, com embruixats, els de la Coral Tantarantan. Vestien vestits folklòrics, de coloraines. Dansaren. Tres de les cançons que interpretaren eren sefardites. Tenien quatre-cents anys. Els textos eren castellans. Un dels solistes cantava: "*cadenita de orro*" i per dir "*marinero*" deia "*marrinero*".

Els obrers de la Forja han redactat un comunicat contra els veïns que protesten i es manifesten per demanar el tancament d'aquesta empresa. Hi involucren l'Ajuntament. Com que l'Ajuntament pren partit per aquests veïns, els marginen a ells. D'acord que la Forja significa contaminació i tot el que vulguem, diuen, però si l'eliminació de la fàbrica els suposa la pèrdua del lloc de treball, cosa que serà el més probable... Els veïns de la Forja al·leguen que són més els perjudicats pels fums que els perjudicats pels acomiadaments. Per aquesta regla de tres, qui té raó són les formigues. Les raons de la majoria, ha dit un d'aquests obrers, són també les raons de la força. I un altre ha insistit que o tots moros o tots cristians.

LA GUERRA DELS DESPATXOS. CAMPANYES

Abocat a la plaça, el dia d'el-poble-està-content-amb-aquest-Ajuntament, a en Galtones li van venir basques. Tot era força plebeu i feria la seva ànima de nard. No suportava aquella gatzara en honor meu. En Galtones i jo ens detestàvem, continuava explicant en Cranes, però no ho sabíem o no ho volíem saber, i ho dissimulàvem. En Galtones odiava molta gent; a ell encara l'execraven molts més. Arribat a aquest punt de la meva reflexió, se'm destapava la caixa de les contradiccions. La raó assumida anava per una banda i el reflex instintiu per una altra. Davant dels tripijocs d'en Galtones a tots se'ns escapava dir: és clar, com que és marieta... Era marieta i pagava amb "mariconades". La mala llet contra els marietes se'ns acumulava i, en canvi, les coses sobre aquesta qüestió ja no eren com havien estat: gais i lesbianes tenien dret a disposar del seu cos i fer-ne, voluptuosament, el que volguessin. D'acord, dèiem, però que a nosaltres no ens donessin pel cul, metafòricament i espiritualment, segons creguessis en l'esperit o en la metàfora. Era cert que si t'assenaves, en Cranes continuava desfent el cabdell, t'agafava per pensar que si el que feia en Galtones ho hagués fet un altre que no fos marieta, ens hauria molestat igual. Encara que em deia que sí, sabia que no, almenys a mi, que els homosexuals em produïen esgarrifances, i en Galtones, més. Jo procurava que això no em delatés, i em deia: també odio en Basilio, un masclista fastigós. Volia recordar que quan exercia de *progre* durant el franquisme, la meua tolerància cap a l'invertit era absoluta, potser perquè no els tractava ni els patia —en Pepito Grillo em diu a crits que recordi quina poca gràcia em feia l'escriptor Castillo Tabarro—, mentre que ara, pel frec a frec quotidià que hi tenia a l'Ajuntament —passava llista mentalment dels que ho eren i la llista era com una llonganissa—, em revoltaven i em feien posar la pell de gallina, com a mínim en Galtones. Sempre en Galtones, el meu Castillo Tabarro de la política! Davant d'aquests sentiments medievals em donava cops de puny a la boca. Me'n donava per moltes coses més.

A en Galtones li col·locaven cada dia al despatx un ram de nards. Era

una ordre. El despatx anava conjuntat amb els nards. Una filigrana. Bufó. En Ramiro li suplicava:

—Deixa'm el teu despatx; avui tinc una visita especial i la vull sorprendre.

La Guiomar sempre deia:

—Nards, nards...! Lilàs, haurien de ser!

Els mobles havien costat un colló. Els comunistes de la Junta de Govern, en Ferrer i la Joana Linares, van ser els que més van clamar contra aquesta intemperància. La resta també ho havia considerat un abús. No van faltar els que s'agafaren a la teoria d'en Galtones: som o no som? S'havia d'aparentar, mantenir la dignitat i la prosopopeia, ser senyors, ostentar el poder i fer notar que s'ostentava. Però encarregar mobles estil Galtones hauria estat el que no hi ha i la resta demanava altres tipus d'extravagàncies per al seu despatx. El consistori en ple abocà els seus capricis, anomenats necessitats. En Migueli, del nostre grup, volia una bateria de pantalles i ordinadors per als seus organigrames.

Els era una ciutat pobra. Fabril, industrial, immigrant, menestral i treballadora, la classe mitjana eren els comerciants. Els magnats de la indústria ellenca vivien a Barcelona; com el cucut, ponien els ous en niu d'altri. Si Ells era pobre, l'Ajuntament també havia de ser-ho. Això deien. Ell ho creia amb fermesa. Ja que s'havia parlat d'una política d'austeritat, ells havien de ser els primers austers. S'havia predicat així durant la campanya electoral: potser ficarem la pota, però no la mà. Havíem de ser austers perquè els comunistes i els socialistes érem l'esquerra, i l'esquerra defensa el treballador, el pobre i el necessitat, i per això havíem de viure en la pobresa, en el treball i en la necessitat. Més encara: l'esquerra és pobra; si no és pobra, no és esquerra. Així ho pensava jo (en Cranes) i així pensava practicar-ho. No em costaria fer-ho perquè d'aquesta manera es deduïa que tothom pensava així i d'aquesta manera s'insinuava que també ho farien així, i així van creure que ho farien, encara que no ho fessin. Es disculpaven de certes sumptuositats cada cop més sumptuoses amb el conte de les despeses d'imatge, publicitat i protocol inevitables. El pressupost així ho tenia en compte. Suprimir aquestes despeses, comptabilitzades com a despeses de representació, seria com estalviar la xocolata del lloro. És clar, assentia jo. Mai no m'he sentit discutidor i sempre m'ha convençut tothom. Però alguna cosa dintre meu em deia: no, Ferran, no; no sabia que els lloros menjaven nards amb xocolata.

La guerra dels despatxos no va ser una guerra, va ser una cova de lladres i allò que diu que “al lloc de la guineu, qui se n'alça ja no hi seu”. La màxima esquerrana del “tots som iguals” es va fotre de cap contra les cantonades de les taules d'oficina. Com més bon despatx tenies, més bon regidor eres. A més resplendor, més comandament. El dia que vam inspeccionar els nostres departaments com llops, els capítosts tremolaren, i el cap dels capítosts,

més, perquè va haver de cedir el seu despatx, que era com la seva segona casa, al nou regidor democràtic. Al mateix temps, el cap li va prendre el seu al capitost que venia darrere, aquest a l'altre, i així successivament, fins que el nou rei va establir quin dels subordinats tenia despatx per a ell sol i quin no, i quin dels destronats s'apilava a la pila. El dia de la presa de despatxos, el cel era gris, de plom, amb cúmuls negres...

Aquell dia gris, ja amb el càrrec de regidor de Cultura sota el braç, en Cranes va visitar el seu departament amb els de la seva coalició, que portarien dues àrees dins de la ponència: en Sala, satisfet com un patrici romà, Esports; el pèl-roig Ardevol, Joventut i Esplai. Com a gats vells que eren —havien residit a Ells tota la vida—, coneixien tots els raconets administratius. Durant l'última etapa franquista s'havien preparat per a la presa de la Bastilla municipal. En Sala s'ho mirava tot astutament; l'Ardevol s'avançava sempre al pensament del seu contrincant. Notava (en Cranes) que l'emparaven, i es deixava estimar; notava també que, fent com qui no vol la cosa, manegaven la tramoia de la ponència, i que la manegaven no només millor que ell, sinó com ells volien que es manegué; continuava notant que en Sala l'emparava més sol·lícitament que l'Ardevol; que l'Ardevol, més jove, era més ambiciós i més audaç. Notava moltes coses que l'encotillaven i el feien sentir com si, sent ell, es mogué lluny d'ell, o com si hi hagués dos Cranes, un dins de la cotilla i un altre fora. Així va ser com en Sala i l'Ardevol em van fer d'amfitrions per recórrer el meu propi departament. Jo caminava, igual que amb la cotilla, com un peix fora de la peixera dins de la meva pròpia peixera. Obria i tancava la boca igual.

Qui primer em van presentar va ser el mossò Daniel, gerent del Patronat mitjançant el qual funcionava Cultura. Una comissió formada per membres dels quatre partits del consistori regia aquest Patronat. El nombre de membres era proporcional, segons els vots de cada partit. Qui més representants tenia eren els socialistes, quatre o cinc; després, nosaltres, els comunistes, tres o quatre; després Convergència i UCD, dos cadascun. Jo n'era el president. A vegades era com si no ho fos. Procurava entendre al més aviat possible aquests tripijocs. Suava.

El mossò Daniel també suava. Els de la comissió només hi eren per marcar-te, tots menys els teus, encara que els teus també et fotessin algun cop de pilota. Com ja es va veure, es tractava d'argot futbolístic: vés amb compte no et marquin un gol, ens han marcat un gol, com pot ser que t'hagis deixat colar aquest golàs? Marcar gols al partit contrari en partits que no són partits, sinó elucubracions, és el que més importa en política. Jo semblava un porter i no un president. Llavors per què volien un escriptor a Cultura? No hauria estat millor un porter, un defensa o un davanter centre?

Jo suava i en Daniel suava. Jo, pel laberint en què s'anava convertint la

democràcia; en Daniel Moscoso, perquè va veure que el seu despatx perillava. No vaig voler aprofitar-me'n. Podia continuar al seu lloc de comandament. Jo em col·locaria a qualsevol racó. El mateix vaig dir a en Paredes, que tenia les parets del seu despatx plenes de reproduccions avantguardistes. Mai no vaig saber de què s'ocupava; el màxim que vaig arribar a saber va ser que ja sabia de què no s'ocupava. També va respirar quan va veure que no hauria de clavar les seves litografies conceptuals a una altra banda. Les trames funcionaven així: en tal tenia cura d'un servei; un altre tal vigilava que se'n tingués cura; un tercer controlava aquests dos; un quart estava per sobre del tercer... Les trames es ramificaven per sobre i per sota: per sobre, ferotgement, i per sota, intricadament.

Mentrestant, l'Ardevol s'havia quedat tota una ala del Departament per establir el seu quarter general de Joventut i Esplai. Seleccionà el personal que li convenia i va projectar que entrés gent nova per a la nova marxa del sector que havia de timonejar. Saba nova, deia tothom; una saba que més que saba era limfa, perquè la bola de greix que era l'Ajuntament s'engreixava sense parar. L'ala que havia pispat, projectava transformar-la en ala amb alerons, que havien d'ocupar la casa dels porters de l'Ajuntament, situada en aquell replà on la cultura havia romàs massa estreta i empresonada. Semblava un símil, però es tractava d'una veritat.

Així que els que feia dies que suaven, i això tampoc no era un símil, eren els porters. El porter es deia Emerenciano i era l'ordenança major. Fins a la nostra arribada es sentia l'amo de l'Ajuntament perquè obria i tancava la porta d'entrada. La taula-despatx que tenia instal·lada en aquesta entrada també la volarien. De maquinista de la locomotora havia passat a fonger. D'aquí a poc, ni això, perquè s'havia d'electrificar el tren. En Cranes pensava en les coses que era aquell Ajuntament: un piano de cua, una locomotora rovellada, un rellotge de corda gegantina, mil dimonis, una botifarra, un camp de futbol, una bola de greix, una merda, i més que no recordava... Un home era entre el públic, en l'època dels plens, i no sabia qui era, unes vegades amb unes setrilleres, altres amb una dinamo, en ocasions amb una clau d'afinar, altres amb una clau de donar corda, quasi sempre amb una clau anglesa... Però tu ets beneït o què, es deia en Cranes.

Si darrere de tot gran home hi ha una gran dona —en Cranes pensava en la Lola i es destrempava— o una gran fulana —Cranes pensava en la Marisa i encara no sabia quina carta quedar-se—, darrere de tot gran polític hi ha una gran secretària i un gran despatx. En Cranes ja no tenia la Guiomar com a secretària. Tampoc l'Edelweiss. La Puértolas era eficient i les altres dones de l'oficina també. Per despatx es va conformar amb una espècie de cova, al fons del Departament, després de baixar tres esglaons que encara el difuminaven i el disminuïen més. Va fer portar una altra taula de despatx, on es va col·locar

en Sala, encara que en Sala parava poc per la taula, visitant i revisant les instal·lacions esportives, on el mosso Daniel d'aquestes instal·lacions, això és, el seu gerent, només que es deia Echevarría, se n'havia fet la barba d'or, per més que la tenia de plata. Col·locaren dos telèfons, un de disc, sobre la taula —cada dia en sabia menys, de tocar botons i ressorts; no és que en sabés menys, és que cada vegada n'hi havia més— i un altre de tecles a la taula d'en Sala. La gàbia cúbica de l'aire condicionat feia un soroll infernal, quan funcionava; si aconseguies que deixés de fer soroll, es marcia i s'apagava. Van penjar un calendari; en Sala, pòsters esportius; ell, la flor d'edelweiss que li havien regalat els excursionistes i rètols que retolava en Daniel sota el seu dictat. Aquells dies en clavà un: *Saba nova*. A sota va voler afegir-hi: *Burro nou*, però ho va deixar córrer.

Malgrat la feina que representava una campanya electoral, en què no tenia temps de res, només de predicar, va escriure un diari atapeït sobre la seva campanya municipal, seva perquè hi anava com a cap de llista, i del PSUC més que seva perquè eren els que, ficant-li el cap als ronyons, l'empenyien tot simulant que era ell el que els arrossegava. Per aquest diari sabem que el matí del dissabte 31 de març havien estat al mercat de Bellresguard. Amb un camió que formava caravana amb el cotxe dels altaveus i altres cotxes de militants, havien recorregut Ells. Anaven com de revetlla, amb posat de firaires, improvisant sobre la marxa, aturant-se on fos i parlant on calgués. Un tal Aurelio tocava el saxofon. Els nostres havien col·locat paradetes a dojo i havien organitzat festes per tot arreu. Vam finalitzar el recorregut de Bellresguard, un Bellresguard desolat i desert. En creuar una de les avingudes, dos apàtics, reclinats en un pedrís, ens miraren indiferents, i el fill de la Petra i d'en Celedonio, un subnormal amb un braç lesionat que li penjava i l'altre puny alçat, cridava: "PSUC, PSUC, PSUC...!". Una imatge esperpèntica, escrigué en Cranes i, no sabem per què, escrigué també premonitòria.

En vista d'aquells carrers tan despoblats, s'acostaren al mercat. Bullici. Es van atipar de donar mans a la gent de les parades. En una, en Cranes s'hi va trobar la Gloria, una noia-record-agradable de la seva infantesa, en aquells moments una matrona massissa que despatxava peix amb crits estentoris. Parlaren. Ella, amb l'emoció de tractar el personatge famós del qual havia esta veïna; ell, amb la satisfacció del polític que mostra als seus confreres la vanitat del "com em coneixen", però també amb la nostàlgia recuperadora de guspires fugaces davant d'una infantesa esporàdica i consumida, perduda. La Gloria li va comunicar —com una notícia quotidiana de veïnat, igual que quan vivien al mateix carrer i es transmetien tafaneries els uns als altres— que havia mort la senyora Rosario, la mare de l'Uria, la tia enllustradora. L'"oncle enllustrador" ja feia molt de temps que havia mort. La "tia enllustradora" havia mort l'endemà de fer vuitanta-sis anys. Políticament diplomàtic, en

Cranes li va demanar que, quan veiés l'Uria i el seu germà Custodio, l'excusés per no haver anat a l'enterrament. Com podia veure, no se n'havia assabentat fins aquell moment. En Custodio havia mort de cop feia anys. La peixatera somreia. En Cranes es va posar vermell.

El despatx d'en Galtones enlluernava. El terra relluïa. En Galtones, narcisista, s'hi emmirallava. Hi feia passar la baieta dues vegades. Es deixava caure pel despatx quan netejaven.

—Aquí hi ha pols.

Ficava el dit als racons i se'l mirava al contrallum. Si no li havien col·locat els nards, cridava l'ordenança i els hi reclamava. Si reposaven al gerro, els olorava. Amb el cotxe oficial l'havien anat a buscar a casa i amb el cotxe oficial l'hi havien de retornar. L'Ajuntament disposava de dos cotxes oficials; pràcticament, un només l'usava ell. La regidoria preguntava: per què? Al carrer queien xàfecs. Per això? Ningú no contestava. L'alcalde el disculpava amb Àrea de Ciutadania, una resposta jeroglífica.

Tenia també al despatx un bloc enorme, com una pissarra, aguantat per un cavallet, amb tot de barres de colors per guixar, que es podien esborrar amb la mà quan ja no interessava el que havies escrit. Algú li va escriure una vegada, al bloc: "Galtona (en singular), ets un papallona". Calibraren la lletra de la gent del Departament, però va ser inútil. El regidor d'Urbanisme tenia el despatx ple de plantes, la majoria enfiladisses, enfiladores i grimpadores com els homes. Aquest despatx, l'anomenaven "la selva", i a ell, el Boiximà; els testos i les plantes les va portar de casa seva. En Galtones aclaria que els nards se'ls pagava ell. Però no pagava l'ordenança que els hi portava, remugaven els altres.

Socialistes i convergents, més els socialistes, criticaren els comunistes d'Ells per la seva frivolitat musical i festiva. És clar, digueren, amb aquesta manera tan informal i escassament seriosa de presentar una campanya, proporcionant música i espectacle en lloc de programa polític, corrompent els instints nobles del poble sobirà, ja es poden guanyar les eleccions, ja. Quan al final els comunistes no guanyaren, però quasi-quasi, hi tornaren a insistir: naturalment, amb tantes trampes i pallassades... Les trampes i pallassades no foren altra cosa que l'Aurelio, el del saxo, tocant aquell dissabte, dalt del camió desmanegat.

Nou anys després, a les eleccions autonòmiques de 1988, Convergència i Unió va contractar el cantant Salvatore Adamo i, els socialistes, en Xavier Cugat. L'Adamo no era l'Adamo de les mans als malucs, sinó un Adamo madur, fofo i embotit. En Cugat, pansit, no s'aguantava els pets. Però s'havia de ser com els americans: xivarri i marxa, i els programes a prendre pel sac. Totes les formacions que optaven al poder, excepte, paradoxalment, Iniciativa per Catalunya, els pessuquers d'abans, practicaren aquest lema. En Fernando

Cranes, mig retirat del tot, rumiava i macerava massa herba que en altres temps va empassar de pressa i que en algun moment regurgitava.

En Salvatore Adamo va cobrar vint-i-tres quilos per l'actuació. L'acompanyava la cantant de blues Deborah Carter, el cantant català Santi Vendrell i el mallorquí Tomeu Penya. També hi participava el Màgic Andreu i el mestre Bardagí amb la seva orquestra. L'Adamo i la Deborah Carter es van comprometre a incloure cançons catalanes en el seu repertori. Els convergents també havien contractat l'actuació d'en Carles Canut, més conegut pel personatge de Rafeques. Encara que a l'actor no, a l'autor del personatge l'havia empenyat aquella usurpació al servei d'una política que no li agradava. La política és una hòstia consagrada, però sense consagrar, només beneïda.

A més d'en Xavier Cugat, els socialistes contractaren els grups d'havaneres L'Oreig de Mar i Quatre Veus, els grups de sevillanes Alma Flamenca i Requebro, l'Orquestra Galana i el cantant Gato Pérez. A l'acte de clausura electoral, la figura central de la vetllada seria el cantant Joan Manuel Serrat, participant habitual a les campanyes del PSC i del PSOE.

El mal temps esclafà les festes finals de les eleccions autonòmiques. Alianza Popular va llogar en Manolo Escobar, que va deixar clar que actuava *por el cheque y no per el deje*, i a qui els assistents al darrer míting, en vista de les inclemències atmosfèriques, van preferir. Així que el cantant cantà, però el cap de llista no orà, o ho va fer cinc minuts escassos. Els d'Esquerra Republicana llançaren la seva seriositat per la borda i van anunciar, a part de les ja sabudes sardanes, l'actuació de grups de rock a l'estil de Desperdicios Clínicos i de N'gai N'gai.

En Cranes havia fet memòria, perquè en el seu diari havia estat massa breu. No sabia si l'Aurelio era comunista o només simpatitzant. Ni el coneixia. Rodaven per un carrer proper a una zona de botigues i mercats quan l'Aurelio els cridà i el camió es va parar i s'hi va enfilat amb l'instrument musical penjat al coll. Tothom li donà copets a l'esquena. L'Aurelio va donar la mà a en Cranes.

—Hola, Ferran.

Era un home de mitjana edat, obès, amb una barba negra tacada de blanc.

—No saps la quantitat de gent que em confon amb tu —continuà dient a en Cranes—. Per la barba, sobretot —aclarí.

En Cranes ostentava un barba blanca tacada de negre. Aquell home era més gran que ell, més gras, més arrugat, més canós. Com era possible que els poguessin confondre? L'home acabà de puntualitzar:

—És clar que tothom veu que sóc molt més jove que tu.

Es va quedar bocabadat. Ets com ets, com et penses que ets o com et veuen? L'altre és com tu el veus? En Cranes no recordava que havia parpellejat.

—Us ajudaré a animar la festa. Si no, aquestes campanyes són molt avorrides...

Va treure la caputxa del bec del saxofon, es va humitejar els llavis i va començar a bufar. En Cranes sí que recordava que li havia fet l'ullet quan atacà "En forma": Tat-tarararara, tat-tararara, tat-tarararara... Després continuà amb "Yellow Submarine", de The Beatles. Alguna altra, però aquestes dues són les que més, i el submarí, més.

Aquell dissabte, en Cranes encara va escriure que a la tarda va ser amb en Ferrer als blocs de la Floresta, on havia viscut en Ferrer. Els habitants els saludaven joiosos. Oraren a la gent en una placeta plena d'acàcies en flor —un perfum com de gessamí ens envaïa—, en un ambient recollit, molt de barri, molt de poble petit...

—Heu estabornit les masses —els va sentenciar en Galtones quan li van parlar d'aquella gatzara i alegria.

In the tooooooooooown where I was born... lived a man who sailed to sea...

Feia sol, aquell dia, molt, i quan en Galtones parlà, un petit núvol el va tapar un moment.

We all live in yellow submarine...